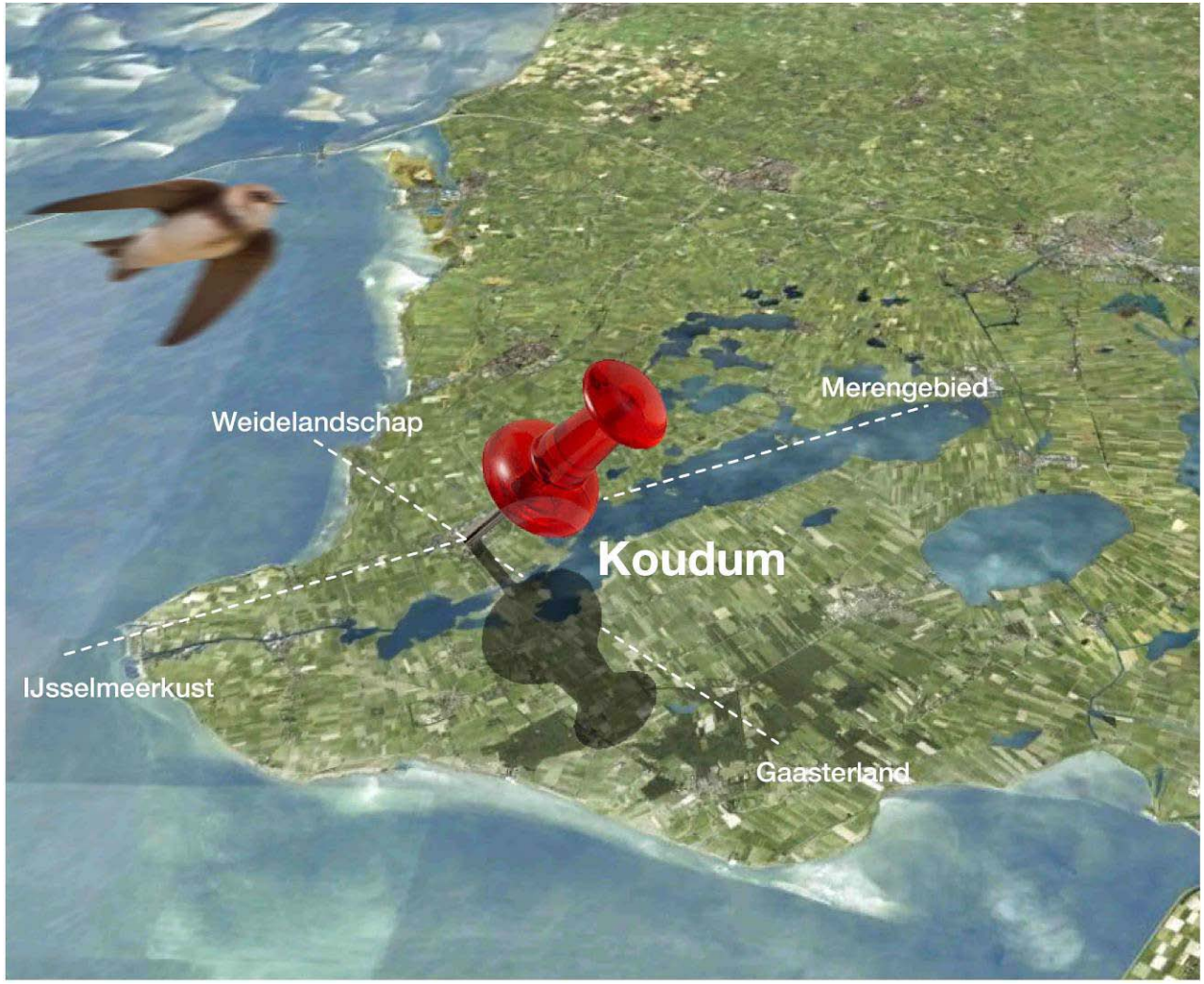

Dorpsvisie Koudum 2025

"Geandewei kiest elk in rjochting. Wa't net kiest sil doarmjen bliuwe, ferliest it doel, kies it paad as't witst út hokker hoeke de wyn waait."

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 2

INLEIDING 4

ONTWIKKELINGEN 7

VISIE 21

- GROEIEN ALS WOONDORP 23
- GASTVRIJHEID EN SOCIAAL KARAKTER UITSTRALEN 25
- DE TOERIST MEER BIEDEN 27

ACTIEPLAN 31

- BOUWEN EN ONTWIKKELEN IN KOUDUM 32
- VEILIGHEID EN INFRASTRUCTUUR 36
- SPORT, SPEL EN RECREATIE 39
- VINDBAARHEID KOUDUM 43
- LEEFBAARHEID 45
- DUURZAME LANDBOUW 48

TOT SLOT 49

COLOFON 51

“De Rjochting” van Hanshan Roebers, geplaatst bij de afsluiting van het “Morraplan”. De ‘Beantsjes’ in de windvaan symboliseren de leden van Stichting Trochgean: Lambertus Brandsma, Louwerens Mulder, Folkert van der Ploeg, Nikkel Rijk, Jelte de Vries, Jo de Vries en Gerben Zwerver.

VOORWOORD

NIEUWE VISIE VOOR KOUDUM

De afgelopen maanden is veel gedaan om alle inwoners, ondernemers, verenigingen, stichtingen, de jeugd en veel andere betrokken mensen mee te laten denken over de toekomst van Koudum. Veel dank gaat hierbij uit naar de leden van de werkgroep die alle Koudumers hebben geïnspireerd om creatief mee te denken. Daarnaast is een woord van dank op zijn plaats aan allen die een bijdrage hebben geleverd aan de 5 brainstormavonden, dit geldt ook voor de Bogerman scholieren die hun visie gaven en de 446 huishoudens die de enquête hebben ingevuld. Met een ongekend hoge response van ruim 45 % kunnen de uitkomsten als zeer representatief worden beschouwd. Het Koudumer bedrijf Junior Consult heeft belangeloos mogelijk gemaakt dat de enquête digitaal kon worden ingevuld en alle data werden verzameld in handzame overzichten, waarvoor een woord van dank op zijn plaats is. Ook dank aan hen die het proces van de dorpsvisie financieel mogelijk hebben gemaakt: de gemeente Súdwest Fryslân, Plattelânsprojecten, WoonFriesland en Penta Architecten.
Alle energie is niet voor niets geweest; we mogen best trots zijn op het bereikte resultaat. Naast een ontwikkelrichting voor de komende 10-15 jaar worden concrete handvatten aangereikt om de visie te realiseren. Het is voorlopig echter een resultaat op papier.
De komende jaren zullen we er met elkaar voor moeten zorgen dat de visie werkelijkheid gaat worden. Met concrete projecten gaan we ervoor dat Koudum ook in 2025 in alle opzichten nog steeds het warme hart van de Zuidwesthoek is.

Lammert Fopma

Voorzitter Vereniging van Dorpsbelangen Koudum

Ook een groep bezoekers uit diverse Europese landen is gevraagd om hun mening te geven over de toekomst van Koudum.

GALAMA

INLEIDING

DOOR KOUDUMERS ONTWIKKELD

Koudum is een dorp dat in ontwikkeling is en ook altijd in ontwikkeling is geweest. Met eigen initiatieven voor dorpsvernieuwing zoals het Centrumplan (2008) en het Morraplan (1995) heeft Koudum altijd zelf in belangrijke mate aan de ontwikkeling een impuls kunnen geven. Dit heeft er toe geleid dat Koudum zich de afgelopen jaren positief op de kaart heeft gezet en er nu, anno 2011, goed voor staat. Echter, ook na het winnen van de Europese Dorpsvernieuwingsprijs (2006) is Koudum niet af en komen er nieuwe ontwikkelingen op ons af. Daar moeten we als dorp niet alleen rekening mee houden, maar ook op inspelen, want ook over 15 jaar willen we er nog goed voor staan.

Met de komst van de nieuwe gemeente Súdwest Fryslân heeft Dorpsbelangen Koudum besloten een nieuwe toekomstvisie te ontwikkelen. Súdwest Fryslân stelt plaatsen en wijken centraal in haar beleid, maar het initiatief voor verbeteringen ligt bij de dorpen zelf. Het is voor Koudum dus van belang een toekomstvisie te ontwikkelen die breed wordt gedragen door de inwoners. Deze dorpsvisie, die gaat over de komende 15 jaar, voldoet aan die voorwaarde. De visie is tot stand gekomen door bijdragen van inwoners, verenigingen, bedrijfsleven en maatschappelijke instellingen en organisaties over de gewenste ontwikkeling van Koudum. Deze dorpsvisie is voor en door Koudumers gemaakt en heeft daarom niet alleen een breed draagvlak, maar is voor alle inwoners van belang.

Om de kosten laag te houden, maar vooral om de dynamiek hoog te houden is gekozen voor digitale publicatie op een speciaal gemaakte ‘**US*B****eantsje*’ stick en op de dorpswebsite. De status van de projecten die

voortvloeien uit deze visie verandert hopelijk voortdurend. Deze voortgang wordt besproken op de jaarlijkse ledenvergadering van Dorpsbelangen en wordt op de website bijgehouden. Tijdens de ledenvergadering van Dorpsbelangen wordt jaarlijks een plan gepresenteerd voor de korte termijn. Via het e-mailadres: dorpsvisie@koudum.nl kunt u reageren op zaken die de dorpsvisie betreffen.

WERKWIJZE

In de Bulte Nijs van februari 2011 werd aangekondigd dat er een dorpsvisie gemaakt zou worden voor Koudum; in die van november stond de aankondiging van de presentatie. Iedere inwoner van Koudum is uitgenodigd om deel te nemen aan het proces om te komen tot deze visie. Het uitgangspunt was het behouden of aantrekken van voorzieningen in relatie tot de vraag: “Wil Koudum ontwikkelen en zo ja, in welk opzicht en hoe? Welke kansen liggen er volgens u?” Ter ondersteuning is relevante informatie verzameld en op de dorpswebsite geplaatst. Veel inwoners hebben daadwerkelijk zelf informatie aangedragen en hun mening gegeven en daardoor actief bijgedragen aan de inhoud van de visie.

In vier bijeenkomsten zijn bestuurders van verenigingen, maatschappelijke organisaties en ondernemers naar hun mening gevraagd. Daaruit kwamen de punten naar voren waarover de inwoners zich zorgen maken en waarover tevredenheid heerst. Met betrekking tot het wel of niet ontwikkelen van het dorp, is bijna iedereen van mening dat stilstand achteruitgang is en dat er ontwikkeld moet worden. Ideeën uit deze gesprekken zijn getoetst in een enquête onder alle dorpelingen, waarbij iedere inwoner in de gelegenheid was om zelf plannen, ideeën en suggesties in te brengen. Daar is uitbundig gebruik van gemaakt.

De enquête is zowel digitaal als op papier beschikbaar gesteld. De papieren versie is rondgebracht bij de leden van Dorpsbelangen, dit zijn ongeveer 985 van de in totaal ongeveer 1100 huishoudens in Koudum, inclusief het verzorgingshuis. In totaal zijn 446 vragenlijsten verwerkt, een respons van ruim 45 %. Dit is een hoog percentage waardoor de enquête een representatief beeld geeft van mening van de gehele Koudumer bevolking.

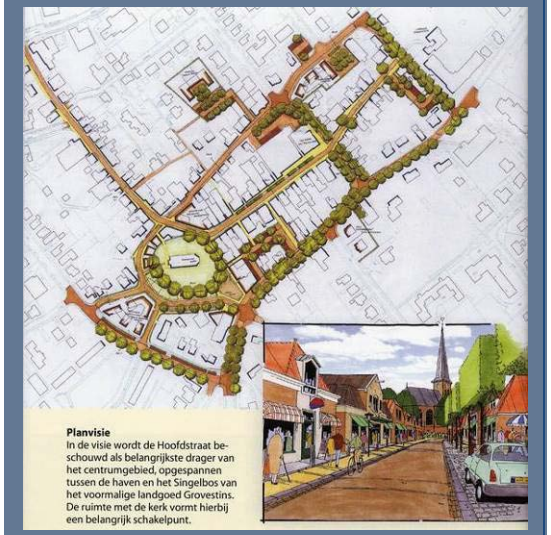

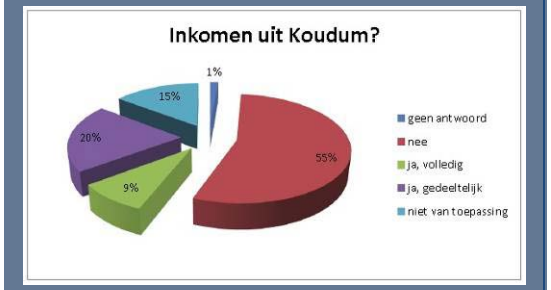

Bij de uitwerking van de dorpsvisie geldt de mening van de inwoners die de enquête invulden als de mening van alle Koudumers. In een bijeenkomst op 28 april 2011 is de uitslag van de enquête gepresenteerd aan de inwoners.

LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 volgt een overzicht van de autonome ontwikkelingen van Koudum. In hoofdstuk 3 treft u een uitwerking aan van de ontwikkelingsvisie. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 per thema aangegeven welke actiepunten uitgewerkt gaan worden, wie de actiehouders zijn en hoe hoog de prioriteit is. Deze visie is geen toekomstvoorspelling maar een opsomming van plannen en ontwikkelmogelijkheden op grond van huidige verwachtingen. In hoofdstuk 5 is met een knipoog geprobeerd aan te geven hoe het uit kan pakken. De volledige uitslag van de enquête, de resultaten gepresenteerd op 28 april 2011 en het jaarplan 2012 van Dorpsbelangen zijn te vinden op de **US*B****eantsje* stick en op http://www.koudum.nl/it-doarp/dorpsvisie/.

Werkgroep Dorpsvisie Koudum.

Dorpsvisie Koudum 2025

ONTWIKKELINGEN

RIJKE GESCHIEDENIS

COLWIDUM

Koudum bestaat al minstens 1150 jaar. De oudst bekende vermelding dateert uit het jaar 855 en staat in het testament van ene Volckert die zijn boerderijen in onder andere COLUUIDUM schonk aan het klooster Werden in Duitsland. De betekenis van de dorpsnaam is niet helemaal duidelijk. Zeker is dat er bos was toen deze naam bedacht werd, want daarop duidt 'Widum'. Het eerste deel van de naam wordt wel in verband gebracht met de natuurlijke hoogte waar het dorp op gebouwd is, maar niet alle geleerden zijn het daarover eens. Een andere verklaring voor COL is een verband met KULO, het Germaanse woord voor houtskool. Koudum was in dat geval een nederzetting bij een houtskoolbos of een plaats waar houtskool gemaakt werd. De Germaanse naam Colwidum veranderde in eerste instantie in Coldum. Dit is te beschouwen als de Friese versie van de naam, die in de loop van de zeventiende eeuw in onbruik is geraakt, maar in het Hindelooper stadsdialect nog altijd gebruikt wordt. Aan het eind van de zestiende eeuw kwam de spelling Coudum meer en meer in zwang onder invloed van het Hollands. De K verving uiteindelijk de C als beginletter.

De geschiedenis van het dorp voor 1600 is nauw verbonden met de hoofdelingenfamilie Galama. In een mythe over de Galama's wordt verteld dat zij zich in de middeleeuwen in het hoger gelegen Koudum vestigden, toen het water van de almaar uitdijende Zuiderzee hun land opslokte. De familiestins, het Galamahuis stond in de Hoofdstraat. Ongeveer waar nu de supermarkt staat. De namen Galamalaan en de Galamadammen herinneren aan hun aanwezigheid. De laatste

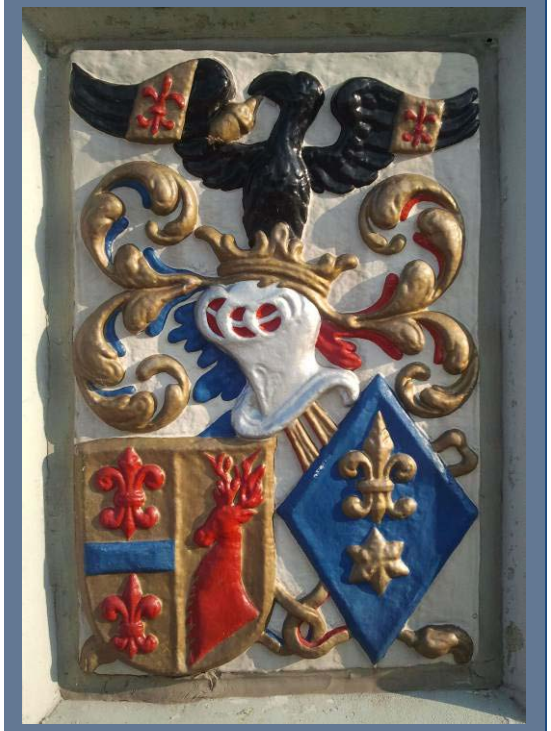

Het alliantiewapen van Laelius Lycklema (l) en Foeckje Galama (r), met 'De Swarte Arent' als helmteken, ingemetseld in het aquaduct bij Galamadammen.

Galamatelg met bezit in Koudum was Foekje, een dochter van Seerp Galama. Haar man Laelius Lycklama verbeterde rond 1620 het vaarwater bij Galamadammen, anno 2011 een van de drukste pleziervaartroutes van Fryslân en de vestigingsplaats van twee toonaangevende recreatiebedrijven.

In de Gouden Eeuw, ongeveer de periode tussen 1580 en 1680, was Koudum grotendeels een zeevaardersdorp. In die periode bloeide het dorp dankzij de Nederlandse koopvaardij. Koudumer schippers voeren over de gehele wereld en onderhielden vele betrekkingen met de zeevaardersplaatsen in de regio en met Amsterdam. Rond 1650 had het dorp ongeveer 1500 inwoners en woonden er zo'n 35 grootschippers. Als teken van welvaart bouwde men tussen 1614 en 1617 een nieuwe toren in het dorp. Een bouwwerk van enorme omvang, met muren van twee meter dik en een totale hoogte van meer dan 60 meter, twee keer de hoogte van de huidige toren. Vanaf de toren kon men met een van de eerste verrekijkers, toen een noviteit, de schepen op de rede van Texel afzonderlijk onderscheiden. Helaas is deze toren rond 1830 afgebroken.

De achttiende eeuw was voor de Friese Zuidwesthoek en ook voor Koudum een eeuw van teruggang en verandering. Door de oorlogen nam de Nederlandse zeevaart sterk in betekenis af. Met onder andere als gevolg een teruggang van het aantal inwoners in Koudum. Er vond in het dorp tevens een geleidelijke overgang plaats naar een meer op landbouw gerichte economie. In de negentiende eeuw kreeg die overgang een flinke impuls door de drooglegging en inpoldering van diverse meren rondom Koudum. De oude waterrijke infrastructuur maakte plaats voor grasland. De voormalige Haenmar is tegenwoordig een natuurgebied. Een veilig oord voor vele weide- en watervogels en te bewonderen vanuit een vogelkijkhut. De Kleine Gersloot werd bebouwd, evenals een deel van de Grote Gersloot. Hier verrees rond 1995 het Morraplan, gebouwd aan een robuust vaarwater.

Ongeveer 500 jaar lang was Koudum in naam de hoofdplaats van de grietenij, later gemeente, Hemelumer Oldephaerd en

Portret van Jacob Benckes (1637-1677) uit Koudum, koopvaardijschipper en later zeeofficier. Collectie Metropolitan Museum New York.

Gezicht op Koudum vanaf het noorden. Door Pieter Idzes Portier, 1771. Collectie Fries Scheepvaart Museum.

Noordwolde. De stad Stavoren was echter lange tijd het eigenlijke bestuurscentrum, want daar waren de secretarie en rechtbank van de grietenij gevestigd. Pas in de loop van de achttiende eeuw kwamen rechthuis en secretarie in Koudum. Op 1 januari 1984 ging de gemeente, waarvan de naam inmiddels tot Hemelumer Oldeferd was ingekort, samen met de stadsgemeenten Stavoren, Hindeloopen en Workum op in de nieuw gevormde gemeente Nijefurd. In Koudum heeft men zich sterk, maar tevergeefs, verzet tegen de verplaatsing van de secretarie naar de nieuwe gemeentelijke hoofdplaats Workum. Men was bang voor verlies van werkgelegenheid. Als gevolg van het Koudumer verzet ontstond een heftige rivaliteit tussen Koudum en Workum met alle onprettige gevolgen van dien. Die periode ligt geruime tijd achter ons; intussen zijn de verhoudingen weer normaal. De gemeente Nijefurd heeft 27 jaar bestaan, want op 1 januari 2011 is zij opgegaan in de gemeente Súdwest Fryslân, samen met de gemeenten Wûnseradiel en Wymbritseradiel en de stadsgemeenten Bolsward en Sneek. De gemeente Nijefurd had op dat moment 10.000 inwoners; de gemeente Súdwest Fryslân heeft thans ruim 80.000. Om de schaalvergroting het hoofd te kunnen bieden is regionale samenwerking tussen de dorpen en steden in de Zuidwesthoek van belang. Bijvoorbeeld op de gebieden toerisme en infrastructuur voor zowel land als water.

LAND- EN TUINBOUWDORP

Koudum ligt op een stuwwal uit de voorlaatste ijstijd. Bestaande uit keileem vermengd met gletsjerpuin: de zogenaamde balstenen. Vanuit dat perspectief hoort Koudum, net als Warns en het Rode Klif, bij het Gaasterlandse stuwwallandschap. Net als Gaasterlandse dorpen heeft Koudum de structuur van een esdorp met verspreide bebouwing. Aan de Ooste en de Bovenweg is dit nog zichtbaar. Het hoogste punt van de oude stuwwal of Koudumer bult is ter plaatse van de Martinikerk. De drempel van de toren ligt op ongeveer zeven meter boven N.A.P. Aan de beschutte zuid- en oostkant van het dorp is de grondsoort zand, waarop zich in de loop der eeuwen een vruchtbare humuslaag heeft gevormd. Door de beschutte ligging en het "zwarte zand" leent dit deel van de Koudumer bult zich uitermate goed voor tuinbouw en

Boven: Het kassencomplex van tuinderij Welgelegen. Onder: Een opname van de groenteveiling, met kooplieden uit de gehele Zuidwesthoek. Collectie Wurkgroep Histoarysk Koudum.

Boven: Stuwwallen in noord Nederland.

bepaalde akkerbouwproducten. Er zijn diverse tekenen dat tuinbouw en akkerbouw in de loop der eeuwen in Koudum belangrijk waren. Net als in Gaasterland werd er rogge verbouwd. Koudumer rogge had in de zeventiende eeuw een goede naam. Tegenwoordig is bijna al het land rondom Koudum in gebruik bij veehouders en wordt er veel melk geproduceerd op ongeveer tien moderne veehouderijbedrijven.

Vooral de sperziebonen uit Koudum zijn van oudsher tot ver in de omtrek zeer gewild. Als teken daarvan kregen de inwoners van Koudum de bijnaam Beantsjes. Het bestuur van de vereniging Dorpsbelangen heeft zich beijverd om van Koudum een tuinbouwdorp te maken. Deze vereniging werd opgericht in 1913 en was in de eerste jaren van haar bestaan betrokken bij de totstandkoming van een zogenaamde proeftuin en de bevordering van het tuinbouwonderwijs. Koudum kreeg een groot tuinbouwareaal. Tot ongeveer 1960 was er een groenteveiling, gericht op groot- en detailhandel. De veiling was gevestigd op het terrein Vendu Tivoli, daar waar nu De Klink staat. De Koudumer tuinders konden echter niet meekomen in de schaalvergroting van de tuinbouwbranche en de daarmee gepaard gaande grootschalige distributie. Uiteindelijk bleven slechts twee kleinschalige telers over die anno nu grotendeels rechtstreeks aan de consument leveren.

In 2005 kreeg de tuinbouw in Koudum een nieuwe impuls. Directe aanleiding was de instorting van een kassencomplex op één van de tuinderijen. De massale hulp vanuit het dorp bij het opruimen van de ravage maakte duidelijk dat "it Koudumer Beantsje" voor de inwoners van betekenis was. Dit laatste mag ook blijken uit bijvoorbeeld de jaarlijkse bevordering van een bijzondere inwoner tot Beantsje fan it Jier. Vendu Tivoli is in 2005 opnieuw opgericht, nu als belangenbehartiger van de beide tuinders. Samen met hen zijn plannen gemaakt om de tuinderij voor Koudum te behouden. De doelstelling van Vendu Tivoli is gericht op toekomstperspectief en opvolging voor de kleinschalige tuinderijbedrijven. De Koudumer Beantsjes zijn mede dankzij het predicaat “Erkend Streekproduct” een product met toekomstperspectief.

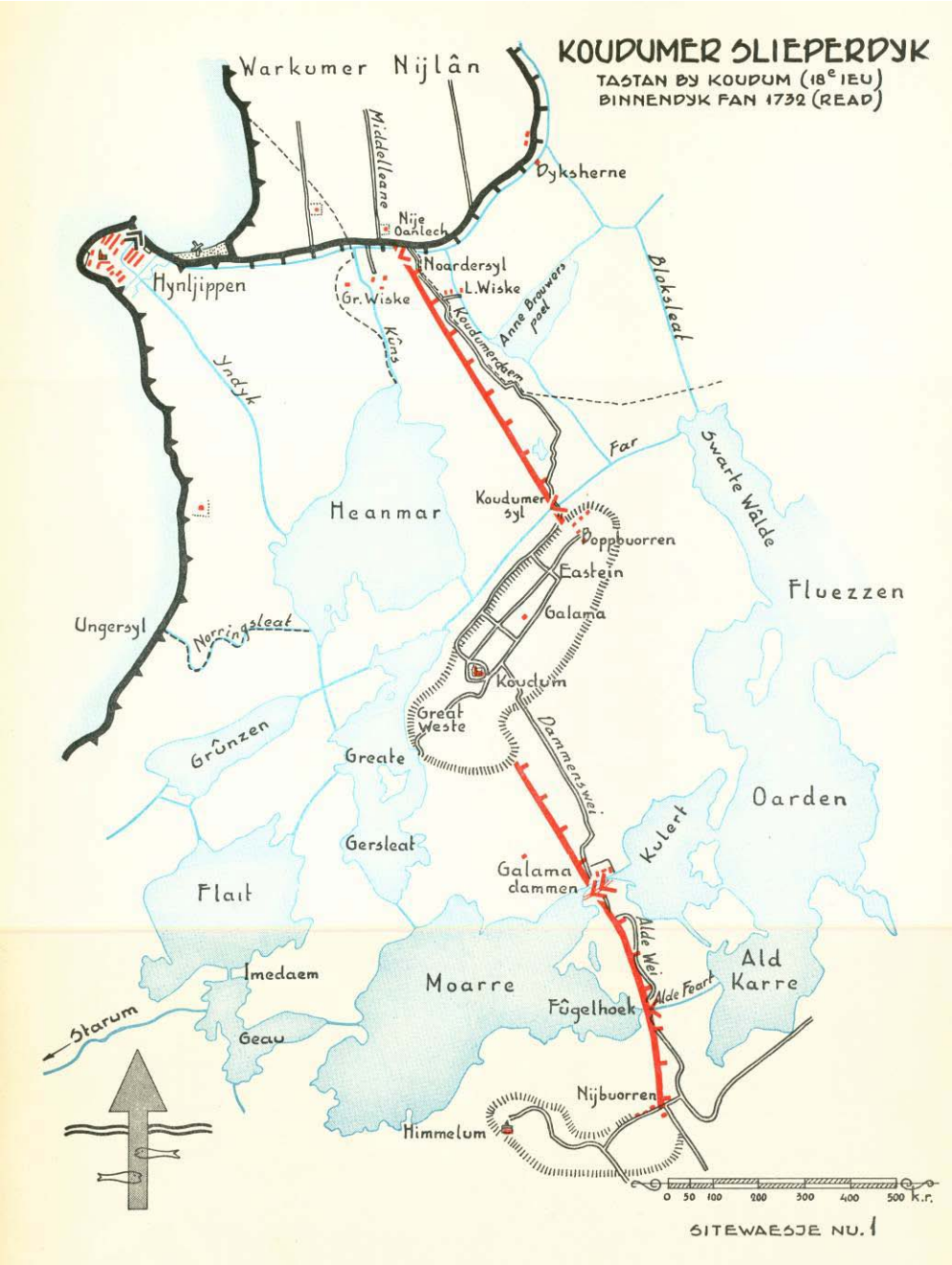

Boven: De kopgroep van de Elfstedentocht 1963 passeert Galamadammen.

Links: Schets van het gebied rond Koudum, ten tijde van de aanleg van de Slaperdijk. De meren ten westen van het dorp zijn in de negentiende eeuw drooggemaakt.

DORPSVERNIEUWINGS-PRIJS

Een bijzondere gebeurtenis in de Koudumer geschiedenis was het winnen van de Europese Dorpsvernieuwingsprijs in 2006. Bijzonder, omdat er heel veel dorpen zijn in Europa en bijzonder om wat het winnen van deze prijs in Koudum teweeg heeft gebracht. De prijs kan gezien worden als een beloning voor de wijze waarop het dorp zich, grotendeels op eigen kracht, wist te ontworstelen aan een neergaande situatie.

De angst voor de gevolgen van het verliezen van de gemeentelijke hoofdplaatsfunctie was achteraf gezien terecht, want na de gemeentelijke fusie kwam het dorp in een neergaande spiraal terecht die werd versterkt door een slechte algemene economische situatie. Het voormalige gemeentehuis stond bijna 20 jaar leeg. Het aantal inwoners liep terug en winkelpanden kwamen leeg te staan. Bestuurders waren onmachtig dit proces te keren. De omslag kwam vanuit het dorp zelf, maar niet zonder slag of stoot. Initiatiefnemers verenigden zich in Stichting Trochgean en samen ontwikkelden zij plannen voor een nieuwe woonwijk aan het water: het zogenaamde Morraplan. Een eerste versie van dit plan werd gepresenteerd in 1987 bij het 75 jarig jubileum van Dorpsbelangen. Gemeentebestuur noch banken toonden echter vertrouwen en weigerden hun medewerking. De initiatiefnemers binnen Stichting Trochgean, waren overtuigd van het succes en brachten uit eigen middelen het benodigde kapitaal voor de aankoop van grond en de planontwikkeling bijeen. Het plan en de grond werden met winst verkocht aan een projectontwikkelaar. Dit resulteerde in de bouw van ongeveer 100 nieuwe woningen in het dorp en een forse stijging van de detailhandelsbestedingen. Bovendien werd het met deze ontwikkeling verdiende geld niet onder de initiatiefnemers verdeeld, maar investeerde Stichting Trochgean in vele leefbaarheidsprojecten in het dorp.

De scepsis van de buitenwereld veranderde in respect voor de in Koudum getoonde werklust en durf. De positieve ontwikkeling kwam daardoor in een stroomversnelling: provincie, gemeente, woningcorporatie en banken bleken bereid om flink te investeren in het

dorp. Diverse mooie projecten werden gerealiseerd, zoals: De Swel, Rood Wit Blauw (verzamelgebouw voor hulpdiensten), de aanleg van het Frieslandplein, het opknappen van de Hoofdstraat en de omgeving van de Martinikerk. In 2004 was dit alles aanleiding om in te schrijven voor de Nederlandse dorpsvernieuwingsprijs. Het winnen daarvan betekende automatisch een nominatie voor deelname aan de verkiezing voor de Europese titel. In september 2006 kon een delegatie uit Koudum afreizen naar het Duitse Ummendorf, de vorige winnaar, om de prijs in ontvangst te nemen. In 2008 was het dorp zelf het toneel voor de uitreiking van de volgende editie van de dorpsvernieuwingsprijs, waarmee de inwoners zich voor de organisatie van een zeer grote ontvangst en dito feestelijkheden zagen geplaatst. Het werd een heuglijke gebeurtenis, die eens te meer voor iedereen duidelijk maakte dat onderlinge samenwerking in een dorp om diverse redenen van zeer groot belang is.

KENMERKEN

Koudum ligt centraal in het Nationaal Landschap Zuidwest Friesland, tussen de Fluessen en de Morra en nabij de IJsselmeerkust en de Gaasterlandse bossen. Toerisme is in de loop van de voorgaande 50 jaar een steeds belangrijker factor geworden in Koudum. In 2008 telde de toenmalige gemeente Nijefurd 886.000 overnachtingen van toeristen en recreanten, dit is 8% van het totaal voor geheel Fryslân. Een belangrijk deel van de overnachtingen in het gebied Nijefurd vindt in Koudum plaats op de recreatie- en horecabedrijven De Kuilart en Galamadammen. Er waren in Nijefurd in 2008 ongeveer 350 recreatiewoningen, dat wil zeggen 7% van het totaal aan woningen in Nijefurd, ten opzichte van 1,4% voor geheel Nederland. De tijdelijke extra inwoners van het dorp en omgeving zorgen voor extra omzet bij het bedrijfsleven en daardoor voor werkgelegenheid. Het overgrote deel van de bedrijven in Koudum is, direct of indirect, geheel of deels, afhankelijk van recreanten. Door het toerisme zijn er relatief veel winkels en tal van watersport- en recreatiebedrijven. Hierdoor en door een groot aantal andere voorzieningen vervult Koudum een centrumfunctie op gebied van toerisme, onderwijs, detailhandel, dienstverlening, sport, zorg en recreatie.

Het dorp heeft anno 2011 ongeveer 2700 inwoners, verdeeld over ongeveer 1100 woningen en deze aantallen zijn de laatste tien jaar min of meer constant gebleven. Alleen Workum is van alle plaatsen in de regio in deze periode gegroeid. Momenteel is ongeveer 5% van de werkzame personen in Koudum actief in de landbouw, 20% in de industrie, waaronder botenbouw, 45% in commerciële diensten en ten slotte 30% in publieke diensten, zoals gemeente en onderwijs. Voor de voormalige gemeente Nijefurd ligt het aantal personen actief in landbouw (en visserij) op 13%, 18% is actief in industrie, 11% in de bouw, 19% in handel en vervoer, 7% in zakelijke dienstverlening, 8% in horeca en toerisme, en 18% in gemeente, onderwijs, gezondheid en zorg. Nijefurd kent volgens het CBS 15 kunstenaars en 11 galeries. Het overgrote deel van de inwoners haalt het belangrijkste deel van het gezinsinkomen van buiten Koudum.

Met meer dan veertig verenigingen is er een rijk verenigingsleven. Er zijn tien culturele organisaties waaronder het jaarlijkse Dobbefestival met ongeveer 2500 bezoekers, vele muziek- en zanggroepen, en sportclubs.

Diverse vrijwilligersorganisaties op allerlei gebied en zeven religieuze organisaties. Er zijn onder andere faciliteiten in de vorm van: dorpshuis De Klink, multifunctionele accommodatie De Swel, waarin zijn gevestigd: bibliotheek, jeugdsoos, radio- en tv-studio, popbunker en een school voor voortgezet onderwijs, sporthal De Sândobbe, evenemententerrein De Dobbe, vier kerkgebouwen, een kerkelijk centrum, een manege, tennisbanen en sportvelden, een beeldhouwcentrum, een muziekschool, een peuterspeelzaal en kinderopvang It Fûgelnest.

De gezondheidszorg is goed vertegenwoordigd: huisarts, tandarts, fysiotherapie, verloskundige, osteopathie, logopedie, dierenarts en nog tal van andere praktijken staan ter beschikking van de inwoners van Koudum en omliggende dorpen en steden. Het dichtstbijzijnde ziekenhuis staat in Sneek. Diverse organisaties richten zich, beroepshalve of als vrijwilligers, op ouderen en behoeftigen, zoals De Finke, Nij Claerbergen, Galamahiem, maar ook Tafeltje Dekje, de bejaardensoos, Graag Gedaan en het Stipepunt.

Boven: Het bestuur en de keurmeesters van ijsclub Knobbe op 22 januari 1929, bij een hardrijderij ter gelegenheid van het 50 jarig bestaan van de vereniging. Collectie WHK

KRIMP DANWEL GROEI

Toekomstige economische en demografische ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de rol die Koudum vervult voor de regio. Het is de vraag of het dorp zich bij die ontwikkelingen moet neerleggen en de gevolgen moet accepteren, of zich moet aanpassen door actief in te spelen op die ontwikkelingen en kansen te benutten. Koudum is, in tegenstelling tot de plaatsen Workum en Balk, in het Streekplan Fryslân 2006 van de provincie niet aangeduid als regionaal centrum, maar als recreatiekern. In regionale centra wordt o.a. bevolkingsgroei door overheden gestimuleerd. Ook in Koudum is ruimte voor ontwikkeling want in het genoemde Streekplan staat: **Dit laat onverlet dat Koudum zich naar aard en schaal kan blijven ontwikkelen, passend in de karakteristiek van de omgeving en vooral gebruikmakend van de recreatieve potenties daarvan**. De vrijblijvende formulering maakt duidelijk dat het initiatief bij de inwoners ligt en niet bij de overheden.

Sinds 2006 krimpt het aantal inwoners in Koudum en als er niets verandert, blijft dat zo in de komende jaren. Als de huidige trend zich doorzet krimpt de bevolking met ongeveer 1 procent per jaar. Als oorzaken zijn te noemen: Een deel van de inwoners vertrekt uit Koudum als zij tussen 15 en 30 jaar oud zijn. Het aantal inwoners in de leeftijdsgroep 25 tot 40 neemt af. Mede daardoor worden ieder jaar minder kinderen geboren. Het aantal kinderen van 5-15 jaar in Koudum zal, als deze ontwikkeling doorzet, van 2011 naar 2026 dalen van 300 naar 200. Het aantal inwoners van 20-65 jaar gaat in dit scenario van ongeveer 1400 naar 1100. Het aantal inwoners van 65 jaar en ouder stijgt van 670 naar 830.

Het toekomstbeeld van vrij sterke vergrijzing zal positieve gevolgen hebben voor de werkgelegenheid in bijvoorbeeld de zorg, maar gekoppeld aan lichte krimp van het totaal aantal inwoners, is dit toekomstbeeld niet gunstig voor scholen, winkels en, bijvoorbeeld, sportverenigingen. Scholen worden kleiner, wat kan leiden tot sluiting. Winkels krijgen minder aanloop en minder omzet hetgeen vaak betekent dat kleinere winkels sluiten en alleen een supermarkt overblijft. Openbaar vervoer krijgt minder

reizigers en dit leidt tot minder ritten. Er komen huizen leeg te staan, wat niet goed is voor de buurt en huizenprijzen zullen dalen. Verenigingen krijgen minder jeugdleden en dat betekent dat er minder geld is en in geval van muziek- en sportverenigingen wordt het moeilijker om een volledige bezetting te houden. Daarnaast kan krimp niet goed zijn voor de sfeer: als er meer inwoners vertrekken dan bij komen, als er een gevoel ontstaat dat het vroeger levendiger was, dan kan dat ten koste gaan van gastvrijheid, ondernemerschap en optimisme.

Groei daarentegen kan te hard gaan en dat kan leiden tot leegstand, lelijke nieuwbouw, en spanningen met nieuwkomers. Stabilisatie van het aantal inwoners of zelfs jaarlijks een lichte groei in plaats van krimp, maakt over een periode van tien jaar een enorm verschil. Uit de visiebijeenkomsten kwam naar voren dat krimp tegengegaan moet worden; men opperde hiervoor een rijkdom aan ideeën, initiatieven, ondernemerschap en inzet van vrijwilligers. Investeringen moeten niet alleen gericht zijn op nieuwkomers en gasten maar ook gedaan worden voor de huidige bewoners.

Deelnemers Night Of The Beantsjes 2011.

VISIE

BLOEIENDE DORPSGEMEENSCHAP

Onze toekomstvisie start vanuit een beeld op de toekomst en vormt een wensbeeld voor Koudum. Bij de visie hoort tevens een plan hoe deze te realiseren, inclusief verdeling van taken.

Ook voor Koudum zijn krimp en vergrijzing reële bedreigingen. Zonder tegenactie zal het dorp jaarlijks krimpen met ongeveer 1%, zal het aantal gezinnen met kinderen afnemen, waardoor het aantal inwoners in de leeftijd tot 15 jaar met 30% daalt. Dit leidt tot leegstand van woningen en het mogelijk geleidelijk wegvallen van verenigingen, winkels, scholen en instellingen die te weinig nieuwe instroom krijgen en in financiële problemen zullen komen.

Toerisme blijft waarschijnlijk groeien met nadruk op het bieden van rust, bezinning en natuur en met relatief meer binnenlandse toeristen, naast meer toeristen uit Azië die voor het eerst Europa en Nederland bezoeken.

Aandacht voor het telen en verkopen van streekproducten en opwekken van duurzame energie wordt nog belangrijker en Fryslân moet hier op inspelen, zowel voor de eigen als de nationale markt. Belangrijk hierbij is iets te kunnen vertellen over producten en diensten en consumenten hierbij te betrekken.

Koudum is over 15 jaar doorgegroeid als dorpsgemeenschap. Centraal staan nog steeds rust, ruimte en landschap. Naar verwachting zijn er veel voorzieningen bijgekomen voor toeristen in de vorm van waterwegen en aanlegplaatsen, een bezoekerscentrum Nationaal Landschap, een uitkijktoren, een kernpunt voor streek-producten en is er een activiteitenprogramma. De haven van Koudum is ontsloten en de Dammenseweg is tot een prettige

Het tegelmozaïek uit de voormalige LTS dat gered werd van de sloop en een nieuwe plaats verdient.

wandelroute omgevormd. Het centrum is levendiger dan voorheen en het dorp straalt gastvrijheid uit. Er zijn nieuwe duurzame woningen beschikbaar gekomen, zowel voor starters als grijze genieters. Door de nieuwe aanwas bloeien de verenigingen, scholen en zorginstellingen en biedt Koudum een centrumfunctie voor omliggende dorpen en steden.

Dit wensbeeld wordt werkelijkheid door een aantal concrete initiatieven, die in drie thema's kunnen worden samengevat:

A. Groeien als woondorp
B. Gastvrij en sociaal karakter uitstralen
C. De toerist meer bieden.

GROEIEN ALS WOONDORP

Toename van het aantal woningen

Het is belangrijk dat Koudum als woondorp blijft groeien: voor een evenwichtige bevolkingsopbouw, voor de verenigingen, winkels, scholen en andere voorzieningen. De enquête laat zien dat 63% van de inwoners vindt dat er regelmatig nieuwe woningen in het dorp moeten worden gebouwd en de helft vindt dat het aanbod starterswoningen verbeterd moet worden. WoonFriesland heeft in Koudum 368 woningen en Koudum is daarmee één van haar grotere kernen. WoonFriesland is voornemens om het bezit in Koudum qua aantallen tenminste gelijk te houden en groei in particuliere woningbouw mogelijk te maken. Door particuliere woningbouw zal Koudum op groei uitkomen.

Uitstekend onderwijs

Naast de voorwaarde dat regelmatig betaalbare woningen in Koudum worden gebouwd of op de markt komen, is het van belang dat het onderwijs in het dorp en de bijbehorende sportvoorzieningen, buitengewoon goed zijn. Dat is voor jonge gezinnen een belangrijke vestigingsvoorwaarde. Vervanging van de huidige beide basisschoolgebouwen door één nieuw gezamenlijk schoolgebouw biedt kansen om tot toonaangevend onderwijs te komen. Samenwerking tussen de beide scholen hoeft niet te wachten op nieuwbouw.

Benutten Koudumer-leven gevoel

Koudum gaat grijze genieters aantrekken. Driekwart van de inwoners vindt dat Koudum moet inspelen op wensen van mensen die na een drukke loopbaan willen genieten van het

landschap en de sociale verbondenheid in het dorp. Deze groep is belangrijk voor Koudum, omdat ze actief zijn in het dorp. Om deze groep aan te trekken zijn het bloeiende verenigingsleven en de aanwezigheid van voorzieningen en geschikte woningen voor deze groep (woning met ligplaats) belangrijke pluspunten.

Bloeiende verenigingen

Koudum heeft een bloeiend verenigingsleven en heeft op dit gebied in de regio een naam hoog te houden. Bepaalde verenigingen hebben de ambitie om te groeien. Tijdens de visieavonden zijn ideeën en initiatieven geopperd, zoals: meer ruimte voor De Morrarúters, een multifunctioneel sportterrein op de locatie van de ijsbaan, een kunstgrasveld voor Oeverzwaluwen, een kaatsveld, uitbreiding van De Klink en opwaardering van het Dobbeterrein.

Koppeling Morraplan

Het Morraplan moet beter aangesloten worden bij het dorp. De inwoners van het Morraplan ervaren nu een grote afstand, omdat er weinig verbindingswegen zijn en de afslag naar de wijk zelfs gevaarlijk is vanwege het snel langsrijdende verkeer op de Stationsweg. Inwoners van het Morraplan willen zelf het initiatief nemen voor betere verbindingen en meer gezelligheid.

Voorzieningen voor Koudum en omliggende dorpen en steden

De voorzieningen in Koudum zijn goed en zijn ook voor de omliggende plaatsen (It Heidenskip, Hemelum, Molkwerum, Bakhuizen, Kolderwolde, Warns, Hindeloopen en Stavoren) van nut. Koudumers zijn zeer tevreden met de voorzieningen in het dorp, zowel ten aanzien van De Klink als dorpshuis met een regionale functie, de sportvoorzieningen, de zorgvoorzieningen als met het culturele aanbod. Meer dan 70% beoordeelt deze als goed. Ook met het winkelaanbod zijn de Koudumers redelijk tevreden; 65% heeft geen behoefte aan meer winkels. Wel is er behoefte aan meer speelvoorzieningen, een aantrekkelijk park en een trapveldje. En mogelijk een speciale bus voor schoolkinderen die rechtstreeks naar Sneek rijdt. Er moet meer worden geïnvesteerd in de samenwerking met omliggende plaatsen, waarbij het regionale voorzieningenniveau en de samenwerking voorop staan.

GASTVRIJ EN SOCIAAL KARAKTER UITSTRALEN

Verbeteren vindbaarheid

Koudum moet veel beter vindbaar worden op internet en in andere media. De website koudum.nl voldoet nu al goed voor de inwoners, maar de beschikbaarheid en vindbaarheid van informatie voor toeristen moet beter worden. Het zoeken op Google op bijvoorbeeld “vakantie in Friesland” moet straks ook op Koudum gerichte zoekresultaten opleveren, op de eerste pagina. Aan de dagbladen en Friese marketingsites moeten activiteiten in Koudum goed doorgegeven worden. Hiervoor willen we een actieve Koudumer in gaan zetten (op deeltijdbasis of als vrijwilliger) met gevoel voor public relations die goed de weg weet op internet.

Meer uitnodigende entrees en uitstraling

De wens is dat in de toekomst bezoekers van Koudum bij aankomst veel beter ervaren dat ze welkom zijn. In de visiebijeenkomsten werden verschillende ideeën geopperd om de toegangspunten van Koudum opvallender en aantrekkelijker te maken bijvoorbeeld door standbeelden, bloemenperken en verwijzingsborden. Het voorstel is dat een groep van Koudumers dit gaat realiseren. Uit de visieavonden kwam tevens duidelijk de behoefte naar voren voor meer wandel- en fietsroutes. De uitstraling van het dorp wordt beter als een reeks van verbeteringen wordt gerealiseerd, zoals het plaatsen van terrassen, het opruimen van zwerfvuil en het voorkomen van leegstand van woningen en winkels.

Uitdragen gastheerschap

Koudum is een sociaal en hartelijk dorp en dit warme hart staat in de toekomst ook open voor toeristen. Het gaat hier om de winkelier, de horecaondernemer en -medewerker, de Koudumer op straat, de dorpsgidsen, de verkopers op de zomermarkten, de vrijwilligers bij evenementen: allemaal zijn ze gastheer. Immers, de voorzieningen in het dorp en een deel van het inkomen op dorpsniveau blijven ook in de toekomst afhankelijk van toeristen en het contact met toeristen kan heel leuk en interessant zijn. Gastheerschap zou een criterium kunnen zijn bij de benoeming van “it Beantsje fan it Jier”.

In de visiebijeenkomsten kwam ook naar voren om de naam Koudum te veranderen in Colwidum, de vroegere naam van Koudum.

Meer horeca

De wens is dat er in het centrum meer ruimte komt voor ontmoeting. Koudum heeft nu geen “leugenbank”, of een ontmoetingsplaats midden in het dorp en daaraan is wel behoefte, evenals aan meer terrassen en bijvoorbeeld een croissanterie. De recente opening van kunstcafé Bei Mei, met een gezellig terras, is een welkome aanvulling.

Waarborgen veilige omgeving

De Dammenseweg moet een “wandelboulevard” worden waar het veilig is om met kinderen van en naar Koudum te wandelen. Deze weg wordt nu door zowel de Koudumers als toeristen als zeer onveilig ervaren, ook vanwege het landbouwverkeer. Het is een belangrijke verbinding voor wandelaars en fietsers tussen de Kuilart en de Galamadammen en het centrum van ons dorp.

DE TOERIST MEER BIEDEN

Bezoekercentrum Nationaal Landschap naar Koudum

Koudum ligt aan het kruispunt van de Westergoawei N359 met de drukste pleziervaartroute in het gebied en in het hart van het Nationaal Landschap Zuidwest Friesland. Op een uniek knooppunt van drie schitterende landschappen, niet ver van de IJsselmeerkust met zijn gezellige stadjes. Het Gaasterlandse stuwwallenlandschap ligt in het zuiden, het kleigebied ten westen en ten noorden en het veengebied met de meren ten oosten van Koudum. Voor een bezoekerscentrum gericht op het landschap, gecombineerd met een uitzichttoren in het dorp van waaruit de landschappen en het IJsselmeer kunnen worden overzien, is Koudum een perfecte plaats. Het bezoekerscentrum zou tevens een reeks van fietsroutes in de omgeving kunnen gaan aanbieden, waardoor deze vier streken in het Nationaal Landschap Zuidwest Friesland kunnen worden verkend.

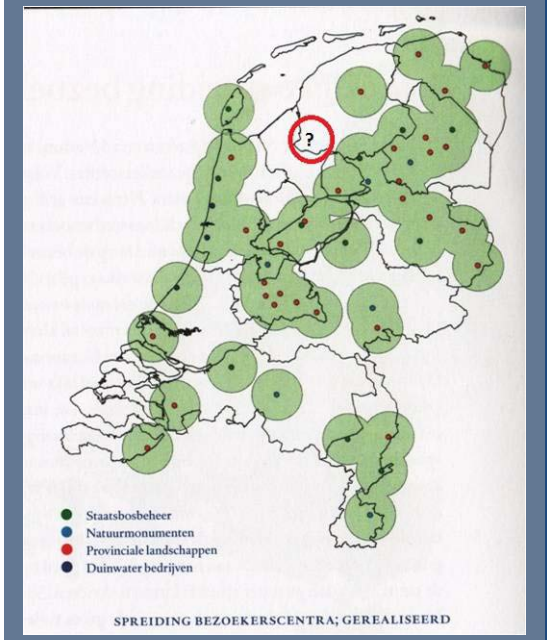

SPREIDING BEZOEKERSCENTRA; GEREALISEERD

Het Rode Klif.

Meer waterinfrastructuur

Koudum krijgt een uitbreiding van het aantal ligplaatsen voor passanten en de haven wordt verder ontwikkeld. Tevens worden plannen uitgewerkt voor uitbreiding van vaarwegen naar het centrum. Eén te onderzoeken mogelijkheid zou een waterweg zijn vanaf het zuidoosten, langs de Dammenseweg. Hierdoor wordt Koudum voor watertoeristen verder ontsloten.

Verdere profilering als kunstdorp

Koudum gaat zich hopelijk verder ontwikkelen als kunstdorp met een landelijke uitstraling, door het aantrekken van meer kunstenaars met woning en atelier, door het organiseren van meer exposities en evenementen en door verdere groei in het aanbod van opleidingen.

Centrum voor streekproducten

Koudum zou in de toekomst een centrum voor streekproducten kunnen worden. Een informatiecentrum over dit onderwerp kan worden ondergebracht in het bezoekerscentrum Nationaal Landschap. Activiteiten waaraan te denken valt zijn een streekproductenwinkel en als publiekstrekker mogelijk een veiling voor toeristen. Tevens kunnen rondleidingen langs kassen en boerderijen gericht op ecologisch geproduceerde groente en zuivel uit de Zuidwesthoek van Fryslân worden opgezet. Het is belangrijk hierbij lokale producenten te ondersteunen bij het promoten van hun eigen merken en producten.

Meer activiteiten voor toeristen

Er dient een activiteitenprogramma te komen waarbij er in het hoogseizoen iedere week iets te doen is in het dorp. De huidige succesvolle activiteiten zoals het Dobbefestival, de Beantsjedei, de Feestweek, etc. worden doorgezet en uitgebreid en successen uit het verleden, zoals de wijnproeverij en de markt voor streekproducten kunnen opnieuw tot leven komen. Een dorpswandeling onder leiding van gidsen uit eigen dorp is ook een welkome aanvulling op het aanbod. Met deze activiteiten wordt het levendige en gastvrije karakter van Koudum waargemaakt.

ACTIEPLAN

TAKEN, PROJECTEN EN TREKKERS

Het actieplan is verdeeld in een aantal thema's. Per thema zijn projectlijsten opgesteld, die onderverdeeld zijn naar de verschillende actiehouders. Voor de actiehouders is een taakomschrijving gemaakt en zijn actiepunten benoemd die aansluiten bij de toekomstvisie van Koudum. Sommige actiepunten sluiten aan bij meerdere thema's.

De hieronder beschreven actiepunten zijn allemaal voortgekomen uit het dorpsvisieproces. De diverse actiepunten passen goed binnen de geschetste visie. Voor elk actiepunt is een actiehouder aangegeven die gemotiveerd is om het actiepunt aan te pakken. Alle benoemde actiepunten zijn belangrijk en kunnen in principe direct aanvang krijgen. Sommige actiepunten zouden het komende jaar al gerealiseerd kunnen worden terwijl andere actiepunten een veel langere realisatietermijn kennen. De prioriteit is per actiepunt aangeven met "H" (Hoog) of "M"(Midden).

Actiehouder: **Dorpsbelangen Koudum**
Taakomschrijving: Stimuleren van actiehouders, waar nodig ondersteuning bieden, voortgang bijhouden en bereikte resultaten in de media brengen.

De wereldkampioenen van T.T.V. It Heidenskip in actie in de Sândobbe.

BOUWEN EN

ONTWIKKELEN IN KOUDUM

Er zijn op dit moment, met betrekking tot het onderwerp wonen, in Koudum twee belangrijke partijen: de woningcorporatie WoonFriesland, die op het gebied van huisvesting een maatschappelijke taak heeft en de private ontwikkelaar WF Vastgoed. WoonFriesland heeft aangegeven haar woningbezit qua aantal in Koudum op peil te willen houden. WF Vastgoed ziet goede mogelijkheden voor woningen aan het water en ontwikkeling van het gebied rond de Symkewyk. Zorggroep Plantein is van plan om De Finke te vernieuwen. Zij staat open voor de huisvesting daarin van andere partijen die zorg leveren. Projectontwikkelaar Tadema heeft plannen om een grootschalig recreatiepark aan te leggen in De Poel. Vanuit gemeenten en provincie ligt er de wens om tussen Koudum en Balk een bezoekerscentrum Nationaal Landschap Zuidwest Friesland te realiseren, dat ook goed bereikbaar is over het water.

Actiehouder: **Zorggroep Plantein**
Taakomschrijving: Nieuwbouw van De Finke met realisatie van een zorgboulevard en de nodige zorggerichte voorzieningen.

Actiepunt	
Realiseren van een vrij toegankelijk restaurant in De Finke, eventueel gerund door mensen met een beperking	M
Realiseren van een zorghotel in Koudum in combinatie met nieuwbouw van De Finke	M

Actiehouder: **Gemeente Súdwest Fryslân**
Taakomschrijving: Er voor zorgen dat het groene karakter van Koudum en de landschapswaarden van de omgeving bewaard blijven. In stand houden van unieke landschappelijke zichtlijnen en dorpsgezichten van Koudum, ook vanaf het water.

Actiepunt	
Realiseren van een camperhaven in het dorp	H

Actiehouder: **Dorpsbelangen Koudum**
Taakomschrijving: In gesprek blijven met de genoemde partijen en evt. andere ontwikkelaars. Ontwikkelaars interesseren voor de bouw van particuliere woningen in Koudum en daarbij de wensen vanuit de bevolking kenbaar maken.

Actiepunt	
Stimuleren tot nieuwbouw van woningen (levensloopbestendig, starters en voor rustzoekers) en gebouwen met toepassing van duurzame energie, zoals biogas van de lokale landbouw	H
Oprichten van een werkgroep voor het ontwikkelen van het bezoekerscentrum Nationaal Landschap bij de Galamadammen	H
Het realiseren van een Belvédère (uitkijktoren) in of nabij Koudum	H
Zorgen voor het behoud van groene plekken in Koudum bij ontwikkelingen	M

Actiehouder: WoonFriesland en overige ontwikkelaars
Taakomschrijving: Het realiseren van woningbouw op ‘inbreidingslocaties’, met levensloopbestendige woningen en woningen voor starters, gebaseerd op duurzaamheidprincipes.

Actiepunt	
Bouwen op Havenkwartier en op locatie De Pauw	H
Zorgen voor nieuwbouw van woningen (levensloopbestendig, starters en rustzoekers) en gebouwen met toepassing van duurzame energie, zoals biogas van de lokale landbouw en met duurzame materialen, ontwerpen en technieken	H
Ontwikkelen van diverse bestaande vervallen locaties in Koudum zoals Zwarteweg, Onderweg e.d.	M
Herontwikkelen van bestaande ingesloten bedrijvenlocaties door bedrijfs-verplaatsingen naar bedrijventerrein, zoals Landbouwmechanisatiebedrijf Pries aan Smidsweg	M

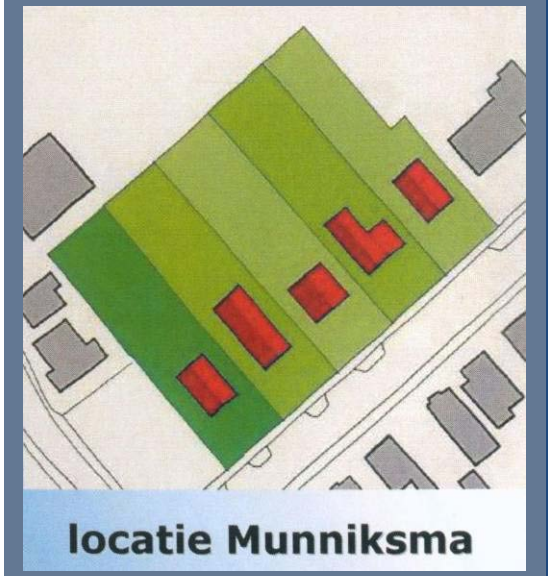

Actiehouder: **Projectontwikkelaars**
Taakomschrijving: Nieuwbouw van recreatiewoningen op een te ontwikkelen recreatiepark nabij Koudum met de realisatie van aanvullende voorzieningen voor de inwoners van Koudum.

Actiepunt	
Realiseren van een jachthaven nabij het dorp	H
Ontwikkelen van het concept “Morramar” uit het gebiedsontwikkelingsplan Nijefurd, met een jachthaven, een slechtweeraccommodatie en het bezoekerscentrum Nationaal Landschap bij de Galamadammen	H

Het plan Morramar uit het gebiedsplan van de vm. gemeente Nijefurd.

VEILIGHEID EN INFRASTRUCTUUR

Er zijn twee belangrijke knelpunten ten aanzien van de veiligheid: Dammenseweg en toegang Morraplan. Oplossing van deze knelpunten geeft kansen die verder gaan dan alleen de veiligheid. Het is wenselijk voor elke van deze knelpunten een projectgroep in te stellen.

Actiehouder: **Projectgroep "Dammenseweg"**
Taakomschrijving: Aandringen bij gemeente op het verbeteren van onderstaande onveilige situaties en gehoor geven aan wensen ten aanzien van de infrastructuur.

Actiepunt	
Infrastructuur Dammenseweg verbeteren, met eventueel een jachthaven	H
Verlengen van de kunstroute uit Koudum naar de Galamadammen en De Kuilart	M

Actiehouder: **Projectgroep "Oer it Wetter"**
Taakomschrijving: Het verbinden van het Morraplan 'Oer it Wetter' met het centrum, met betrekking tot de veiligheid en aspecten die de verbondenheid vergroten.

Actiepunt	
Veiliger maken van de uitrit van het Morraplan op de Spoarleane	H

Beeldenroute
Dammenseweg
ZONE
ma t/m do
11.00-18.00 h
vr 11.00-21.00 h
za 10.00-17.00 h
en
ontheffing-
houders
toegestaan

Actiehouder: **Dorpsbelangen Koudum**
Taakomschrijving: Aandringen bij gemeente op het verbeteren van onderstaande en eventuele nieuwe onveilige situaties en gehoor geven aan infrastructuurwensen.

Actiepunt	
Aantrekkelijker maken entrees Koudum	H
Realiseren van strooizoutbakken bij De Finke en Claerbergen	H
Verkeerssnelheid verlagen op de Tjalke van der Walstraat door aangepaste inrichting voor auto's en fietsers	H
Veiliger maken voetpad van Dammense-weg naar de Binnendijk met verlichting	H
Realiseren van een fietspad van de Spoarleane tot de Wjukslach	H
Realiseren van een camperhaven	H
Realiseren van een veilige verbinding tussen Bovenweg en Ooste richting Oostepleats	H
Realiseren van veilige oversteek van Ds. Tinholtstraat naar Singel	M

Optimaliseren van de parkeergelegenheid rondom sporthal De Sândobbe	M
Realiseren van een goede P-route naar parkeerplaatsen voor winkelcentrum	M
Realiseren voetpad van Doerebout naar molen De Vlijt en Molenbuurt	M
Realiseren van aanvullende fietspaden op het bestaande netwerk rondom Koudum	M
Terugdringen sluipverkeer Slaperdijk	M
Realiseren van een wandelpad van Nieuweweg achter voetbalvelden	M
Verbeteren van de natuursteenbestrating rondom de Martinikerk	M
Realiseren van ruiterpaden om Koudum	M
Faciliteren vervoer van/naar treinstation	M
Realiseren van veiligere kruisingen van de Zwarteweg met Snakke en Douwe van Epemastraat	M
Realiseren van een rotonde in provinciale weg ter hoogte van de Nieuwe weg	M
Mozaïek LTS herplaatsen	M

SPORT, SPEL EN RECREATIE

Sport, spel, recreatie en activiteiten zijn belangrijk voor zowel de leefbaarheid en verbondenheid van Koudum als voor de aantrekkelijkheid van ons dorp voor toeristen. In deze categorie zijn diverse projectideeën geuit. De betrokken partijen dienen zelf initiatief te nemen en daarover in overleg met Dorpsbelangen Koudum te treden. De gemeente is in veel gevallen de partij waarmee onderhandeld moet worden.

Tevens zijn er zeer veel ideeën binnengekomen voor evenementen en activiteiten. Er is behoefte aan de organisatie van dergelijke gebeurtenissen in de zomer, als hier gasten zijn. Een tweetal initiatieven is naar voren gekomen.

1. Stichting Vendu Tivoli heeft aangegeven de jaarlijkse Beantsjedei te gaan houden op één van de data van de zomermarkten.
2. Het 100 jarig jubileum van Dorpsbelangen in 2013 wordt gevierd met onder meer in de zomer een voorstelling over en door Koudum.

Dit betekent dat er een beroep gedaan wordt op de inwoners om als vrijwilliger in de zomer beschikbaar te zijn voor het welslagen van deze activiteiten.

Actiehouder: **Dorpsbelangen Koudum**
Taakomschrijving: Koesteren en waarderen van vrijwilligers. Het organiseren van een dorpsagenda met alle activiteiten.

Actiepunt	
Realiseren van een centrale dorpsagenda voor alle verenigingen en activiteiten	H
Realiseren en verbeteren van meerdere kwalitatieve speelvoorzieningen bijvoorbeeld in het Oldeferdpark met o.a. trapveldjes, vlindertuin en kinderboerderij	H
Afmaken van het “Dobbeplan” voor het terrein rondom De Klink met daarbij een kaatsveld in de Dobbe	H
Installeren van een betaalde dorpsregisseur	M

15

Actiehouder: **Diverse organisaties** (zie tabel)
Taakomschrijving: Het realiseren, verbeteren en uitbreiden van sport- en spel faciliteiten ten behoeve van clubs en verenigingen en voor algemeen gebruik.

Actiehouder/ actiepunt	
Varvaarders: Kanovriendelijk maken van wateren rond het dorp	H
Stichting Dorpsvernieuwing Koudum (SDK): Realiseren van aanlegplaatsen in en nabij Koudum met een trailerhelling in samenwerking met watersportvereniging	H
SDK: Realiseren van een tentachtige overkapping voor het Frieslandplein	H
Oeverzwaluwen: Realiseren van een kunstgrasveld en onderzoeken van de mogelijkheid voor een kaatsveld nabij de sporthal	H
IJsclub: Realiseren skate- en skeelerpark bij de toegang tot het Morraplan.	M
Morrarúters: Realiseren van ruiterpaden rondom Koudum.	M

Actiehouder: **Verenigingen en vrijwilligers**
Taakomschrijving: Organiseren van diverse markten, voorstellingen en evenementen op het gebied van recreatie, cultuurhistorie, sport, natuur en cultuur waarmee de levendigheid op straat wordt vergroot.

Actiepunt
Organiseren van een jaarlijks terugkerend kunstevenement zoals een kunstmanifestatie en workshops
Organiseren dans – en muziekvoorstellingen, zoals: een jazzfestival, hafabraconcerten, streetdance, havenconcerten
Organiseren van diverse culturele festivals zoals: een straatfestival, iepenloftspul; muziekfestival, films in De Klink
Organiseren van diverse markten zoals: een antiekmarkt, kofferbakmarkt, rommelmarkt; kunstmarkt, bootbeurs te water
Organiseren wandeltochten in en rond Koudum zoals: rondleiding met dorpsgids; speurtocht voor kinderen, plantenexcursies Heanmar, spirituele wandelingen

Organiseren van een boerendag met streekmarkt met: stands met oude beroepen; open dagen bij de boer; veekeuring
Organiseren van hobbyworkshops op het gebied van schilderen in open lucht, modelvliegtuigen en -auto's, radiografisch bestuurde mini-skutsjes, van een modelbouwshow en van een modelbotenwedstrijd
Organiseren van diverse evenementen zoals trekkertrek en autocross; luchtballonvaarten; zeilwedstrijden; boottochten (elektrisch) rond Koudum
Organiseren en houden van diverse wedstrijden en sportevenementen zoals: paalklimmen; touwtrekken; concours hippique; beachvolleybal; skûtsjesilen Fluessen; “Beantsjeloop”, marathon of triatlon; te land, ter zee en in de lucht in de haven; wandeltochten in en rond Koudum; zeepkistenrace, roei-evenement en -wedstrijd
Organiseren van culinair evenement zoals: streekproductenmarkt en –veiling, wijnfeesten, proeven en eten van streekgerechten

Actiehouder: **Particulieren**
Taakomschrijving: Realiseren van particuliere initiatieven op het gebied van sport, spel en vermaak.

Actiepunt
Faciliteren van vervoer van en naar treinstation
Realiseren van: een visvijver voor forellen; beauty-, sauna- en wellnesslocatie, Klimhal, indoor speeltuin, sportschool, kartbaan, rodelbaan

VINDBAARHEID KOUDUM

Het dorp Koudum moet in de toekomst sneller en gemakkelijker via internet te vinden zijn voor nieuwe bewoners, bezoekers, toeristen en recreanten. Daarnaast is het belangrijk dat er actuele, complete informatie te vinden is over het dorp, de omgeving, de recreatieve mogelijkheden en de aanwezige faciliteiten en voorzieningen. De website koudum.nl biedt hiervoor goede mogelijkheden en dient hiertoe te worden uitgebreid. Daarnaast is het van belang om het dorp Koudum via internet te promoten als een goede vestigingsplaats voor nieuwe bewoners en bedrijven. Nieuwe media zoals Twitter, Facebook en Hyves kunnen van grote waarde zijn.

Actiehouder: **Ús Thús**
Taakomschrijving: De website koudum.nl beheren, met door ondernemers beschikbaar te stellen budget, zodat actuele informatie en ontwikkelingen in Koudum gemakkelijk te vinden en te volgen zijn voor belangstellenden onder meer met behulp van sociale media, centraal agendabeheer.

Actiepunt	
Verbeteren van de vindbaarheid Koudum op internet.	H
De website koudum.nl in meerdere talen.	M

Actiehouder: **Ondernemers en particulieren**
Taakomschrijving: Actuele en complete informatie ontwikkelen over het dorp, de omgeving, recreatieve mogelijkheden en de aanwezige faciliteiten en voorzieningen gericht op diverse doelgroepen van buiten Koudum.

Actiepunt	
Ontwikkelen van een informatiefolder voor toeristen met kortingen en acties voor en door de Koudumer middenstand.	H
Oprichten van een marketingteam of een promotieteam voor evenementen (fietsjaar, wandeljaar, kunstjaar).	H
Verbeteren van het beeldmerk en een slogan voor Koudum.	M

Vakantie in Friesland

Ongeveer 1.780.000 resultaten (0,36 seconden)

Advertenties - Waarom deze advertenties?

Vakantie Koudum | BungalowSpecials.nl
www.bungalowspecials.nl/**Koudum** +1
Boek met korting een **vakantie** in een bungalow in **Koudum**!
Wekelijkse SuperAanbieding - November TopDeals

3 Sterren Hotel **Galamadammen**, Hotel arrangementen aan het ...
www.**galamadammen**.nl/ +1
3 Sterren hotel **Galamadammen** in Friesland is meteen aan het water gelegen. Een perfect uitgangspunt de toerist en de zakengast. Voor hotel arrangementen ...

Restaurant
Natuurlijk mogen de Klassiekers van **Galamadammen** op de ...

Webcam
Galamadammen. **Galamadammen** 1-4 8723 CE Koudum ...

Arrangementen
Hier vindt u alle arrangementen van Hotel **Galamadammen** ...

Hotel
Hotel **Galamadammen** in Friesland voor ...

Jachthaven
Jachthaven **Galamadammen** beschikt over 210 ligplaatsen ...

Film impressie hotel ...
Film impressie hotel **Galamadammen**. Hieronder de film met ...

Meer resultaten van galamadammen.nl »

Vakantie aan het water in Friesland! - Camping in Friesland - De ...
www.kuilart.nl/ +1
Vakantie aan het water in Friesland! - Camping in ... 2011 | De Kuilart | info@kuilart.nl | T: 0514-522221 | F: 0514-523010 | De Kuilart 1, 8723 CG **Koudum** ...
Camping - Bungalows - Watersport - Faciliteiten

Vakantie Koudum
vakantiekoudum.nl/ +1
Op een gezellig klein recreatiepark gelegen tussen camping de Kuilart en Hotel de Galamadammen, kunt u elk jaargetijde genieten van een heerlijke **vakantie**. ...

Vakanties Friesland **Koudum** beoordelingen | **Vakantie** ReisWijzer
www.vakantiereiswijzer.nl › Nederland › Friesland +1
Vind hier de beste **vakanties** van **Koudum** Friesland. Lees reisverhalen van reizigers van **vakantie** bestemmingen, hotels, appartementen en campings ...

Kaart voor **Vakantie in Koudum**

Advertenties - Waarom deze advertenties?

Vakantiehuis in **Koudum**
www.nederlandse**vakanties**.nl +1
Vind je mooiste vakantiehuis in **Koudum** en omgeving

Hotel zoeken in **Koudum**
www.weekendcompany.nl/**Koudum** +1
Tot 70% korting op hotelprijzen.
Kijk snel en boek online!

Romantische Kerstvakantie
www.sneekermeer**vakantie**villa.nl +1
Luxe 8-persoons vakantiehuis aan 't water voor heerlijke herfst & kerst

Hotels **Koudum**
www.hoteliers.com/**koudum**/ +1
Boek direct vanaf € 75,00
Geen reserveringskosten!

LEEFBAARHEID

In dit thema zijn zeer veel zaken benoemd die de leefbaarheid in Koudum op peil moeten houden en bevorderen. De bijdrage aan de leefbaarheid kan verdeeld worden over tal van aspecten zoals inwonertal, winkels, scholen, sportmogelijkheden, uitstraling van het straatbeeld, de bezetting van gebouwen, de inrichting van openbaar groen en het verenigingsleven. Het bevorderen van de leefbaarheid is van belang voor de aantrekkingskracht van het dorp voor de vestiging van nieuwe inwoners. Met name jonge gezinnen geven een impuls aan de instandhouding en uitbreiding van voorzieningen: het is daarom van belang dit te stimuleren. Voor veel voorzieningen geldt dat een dorpoverstijgende functie wordt ingevuld; deze regiofunctie van de aanwezige voorzieningen kan verder worden uitgebreid. Voor veel zaken geldt dat er een intensieve samenwerking moet zijn tussen Dorpsbelangen, de gemeente Súdwest Fryslân en particulieren.

Actiehouder: **Dorpsbelangen Koudum**
Taakomschrijving: Het bewaken van de instandhouding van voorzieningen en faciliteiten zoals het winkelaanbod, gemeenschappelijke openbare voorzieningen en sociale faciliteiten en waar mogelijk deze verbeteren. Ontwikkelen en stimuleren van voorzieningen waarbij Koudum een regiofunctie vervult.

Actiepunt	
Behouden van goed openbaar vervoer van en naar Koudum	H
Opwaarderen van de bibliotheek met meerdere voorzieningen	H
Realiseren van een restaurant gerund door mensen met een beperking	H
Realiseren van een extra zaal bij De Klink	H
Realiseren van een leugenbank	M
Realiseren van een expositie- en archiefruimte voor de Werkgroep Historisch Koudum en andere verenigingen	M

Actiehouder: **Gemeente Súdwest Fryslân**
Taakomschrijving: Basisscholen onder één dak in een nieuw gebouw. Het in standhouden en verbeteren van de kwaliteit van het straatbeeld.

Actiepunt	
Realiseren van één nieuw schoolgebouw voor de basisscholen De Welle en It Grovestinshôf	H
Terugdringen van zwerfvuil door het realiseren van afvalbakken; blikvangers lang schoolfietsroutes; hondenpoepbakken en zakjes	H
Realiseren van (tijdelijke) opslagplaats voor bladeren in de herfst op straat- of buurtniveau	M
Realiseren van inspraak in groenvoorziening bij de gemeente	M

DUURZAME LANDBOUW

Te stimuleren ontwikkelingen hebben als gemeenschappelijk basis een milieu-vriendelijke, lokale voedselproductie waarbij kwaliteit en smaak hoog in het vaandel staan. Dit sluit aan bij een bewustere levensstijl met aandacht voor de leefomgeving.

Actiehouder: **Tuinders en particulieren.**
Taakomschrijving: Behouden en uitbreiden van de verbouw van bestaande en nieuwe streekproducten zoals het Koudumer Beantsje.

Actiepunt	
Stimuleren van productie van streekproducten	H
Stimuleren van biologische tuinbouw	H
Uitbreiden van de Koudumer Beantsjeteelt	H
Rogge verbouwen t.b.v. molen De Vlijt	M

Actiehouder: **Landbouw, natuur- en milieuorganisaties**
Taakomschrijving: Het ontwikkelen van een duurzame landbouw en veehouderij op biologische en ecologische principes waarbij de weidevogels een goede toekomst hebben.

Actiepunt	
Stimuleren van productie Greidfûgelmolke	M
Koudum als hart van een weidevogelkerngebied	M
Productie van biogas	M

TOT SLOT

ARTIKEL UIT LEEUWARDER COURANT VAN 2025

In een exclusief interview met de Leeuwarder Courant, blikken Piet Zonderland en Lammert Fopma terug op de onder hun leiding in commissie opgestelde visie in 2011 en wat daarvan terecht is gekomen.

Een oude computer met USB poort was helaas niet voorhanden, waardoor de inhoud van de door Piet meegebrachte Ú*SBeantsje* stick niet bekeken kon worden. We bladeren door het visiedocument op de website en door een aantal krantenknipsels.

Het is aardig om te zien dat de Leeuwarder Courant toen nog op papier uitkwam. Piet Zonderland: “Let wel, we deden ook een grote dorpsenquête en die vulden de meesten toen al wel op Internet in.

Kwam de visie uit?

Piet Zonderland: “We hebben de enorme toestroom van Chinese toeristen in de afgelopen 5 jaar in onze visie niet zien aankomen. Maar een aantal zaken hadden we wel goed voorzien. Het belangrijkste was eigenlijk het grote belang van groei voor Koudum. We hadden als visie, dat “alleen wat groeit, ook bloeit”. En dus dat alleen als Koudum zou blijven groeien, het verenigingsleven, de sportclubs, de scholen en de winkels zouden blijven bloeien. In onze visie hoopten we op een paar procent bevolkingsgroei per jaar, of te wel bijna 10-20 nieuwe woningen ieder jaar erbij. Dat is uitgekomen en Koudum staat echt te bloeien, kijk maar om je heen! Het meest trots ben ik erop dat alle huishoudens van Koudum worden voorzien van groen gas van de omliggende agrarische bedrijven.”

Jullie hadden in de visie toch zwaar ingezet op watertoerisme?

Lammert Fopma: ”We hadden rooskleurige verwachtingen van continue groei in watersport en watertoerisme. En dat ging eerst ook super goed. Op basis van onze visie voor Koudum werd er behoorlijk geïnvesteerd in extra waterwegen, meer ligplaatsen, ontsluiting van de haven en meer vakantiewoningen. We hadden in onze visie misschien wel wat meer rekening moeten houden met het cyclische karakter van deze tak van sport: in de economische crisis van 2018 (waarbij vergeleken die van 2008 een kleintje was) bleven alle Duitsers thuis en stortte hier de sector helemaal in. “

Piet Zonderland: “Gelukkig is het voordeel van investeren in infrastructuur, dat het uiteindelijk dan toch weer goed komt. Nu is Koudum een centrum voor watertoerisme waar je ook echt naar toe vaart en wilt aanleggen om het dorp te bezoeken. Ik ben er ook trots op dat Koudum een heel eigen karakter heeft dat vooral aantrekkelijk is voor toeristen met elektrische sloepen. Toch mooi dat we daar in onze visie al op hoopten. “

Hoe belangrijk bleek een publiekstrekker?

Piet Zonderland: “In onze visie voor Koudum stond het opzetten van een echte publiekstrekker centraal; zonder dat zouden we toch niet voldoende toeristen naar het dorp kunnen trekken. Het plan was om het bezoekerscentrum voor Nationaal Landschap hierheen te halen. Dat leek eerst door te gaan, toen weer niet en toen uiteindelijk toch weer wel toen we het wisten te combineren met een ander idee uit de visie: de Belvedère.“

Lammert Fopma: ”En zeg nou zelf, alleen hier, boven op onze toren, kun je het toch echt over visie hebben. “

Piet Zonderland: “We moesten wel enorm aan de bak om meer leven in de brouwerij te krijgen. “ Lammert Fopma: ”In de visie hadden we al staan dat er veel meer activiteiten moesten komen. Dat is natuurlijk gemakkelijk op te schrijven maar het echte werk zit ‘m er in om het ook werkelijk waar te maken en vol te houden. Hierop was de visie eigenlijk meer een opdracht dan een vergezicht.

Jullie hebben het steeds over Koudum. Het moest toch Colwidum worden?

Piet Zonderland: “De naam Koudum is er bij mijn generatie zo ingeslepen, dat verander je niet meer. Maar ik vind Colwidum wel veel mooier klinken. En het is leuk om het nu op de plaatsnaamborden te zien staan. En de jeugd, de nieuwe importgezinnen en de toeristen, ze zeggen allemaal Colwidum. “ Lammert Fopma: “Je kunt in een visie wel van alles willen voorschrijven, maar het is toch hopen dat het echt gaat leven en dat mensen er trots op zijn.”

Piet Zonderland: “Ons zorgcentrum is verder uitgebreid en er zijn veel voorzieningen voor ouderen bijgekomen. Leuk als de oudere Koudumers zeggen dat ons dorp echt wel deze mooie naam verdiend heeft.”

Lammert Fopma: ”Ook de visie van Koudum als kunstdorp heeft zich doorgezet. We vreesden soms dat dat niet breed genoeg zou aanspreken, maar dat bleek onterecht. Nu staan er overal in het dorp kunstwerken, de HBO opleiding is landelijk nummer één. Er zijn regelmatig op kunst gerichte activiteiten in het dorp en we staan echt op de kaart. En het aardige is dat Koudum hierdoor ook in de winter goed wordt bezocht. Wij vallen als dorp niet stil als de bruggen niet meer omhoog gaan. En we hebben in Koudum ook geen beweegbare bruggen.

COLOFON

Dit is een uitgave van Vereniging van Dorpsbelangen Koudum.
Samenstelling bestuur 2011: Lammert Fopma, Libbe Zijlstra, Jeltje Venema, Melia Beekman – Hekkers, Fekke Jentsje Fekkes, Mirjam Lageweg – Feenstra en Teake Hoekema.

Samenstelling en redactie: Commissie Dorpsvisie 2025.
Piet Zonderland (voorzitter), Libbe Zijlstra (secretaris), Jan de Vries, Menno van Dijk, Dita Meijering – den Ouden en Fekke Jentsje Fekkes.

Internet: http://www.koudum.nl/it-doarp/dorpsvisie/
E-mail: dorpsvisie@koudum.nl

Enquêteverwerking: Durk Stoker, Junior Consult BV.

US*Beantsje* stick: Geerlinde van Dijk

Impressies en tekeningen: Hylke F. Zijlstra Penta Architecten, Architektenburo Zijlstra Bakhuizen, Grontmij, Ballast Nedam.

Foto's: Sjoerd van der Veen, René Spijkerman, Gerrit de Jong, Willemke de Vries, Elzert Bonnema, Sierd de Boer, Ans Huitema, Roel Venema, Yvonne Brouwer, Thomas van der Goot, Bertha Lobel, Albert Hendriks en Jan Tijsma.

Mede mogelijk gemaakt door: Provinsje Fryslân, Gemeente Súdwest Fryslân, Woningcorporatie WoonFriesland.

Koudum, 1 december 2011.

Juniorconsult
Verlengde Hoofdstraat 15
8723 AS Koudum

PENTA ARCHITECTEN

WoonFriesland

Súdwest Fryslân

plattelânsprojekten